

KISÉRŐSZÖVEG

**a nemzetközi
politika
kérdései**

**DIAKÉP-
SOROZATHOZ**

KISÉRŐSZÖVEG

**a nemzetközi
politika
kérdései**

**DIAKÉP-
SOROZATHOZ**

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ / 1977

A diaképsorozatot összeállította
és a kísérőszöveget írta
Márkus Gyula

A grafikai munkát készítette
Drozdik Orsolya
és a Kartográfiai Vállalat

Szerkesztette
Bonta Miklós

A borítót tervezte
Sebestyén Gyula

BEVEZETŐ

A „Nemzetközi politikai kérdések” tanfolyam tíz témaköre felöleli napjaink nemzetközi életének legfontosabb kérdéseit. Az általános elvi és elméleti megállapításokat — az egyes foglalkozások menetében — a propagandistának mindig a legfrissebb konkrét példákkal lehet és kell alátámasztania. Így elemezheti sokrétűen a gyors sodrású külpolitikai események lényegét, a változások irányát és azok jelentőségét.

Tapasztalataink szerint a propagandisták rendszeresen használnak tábla- és térképvázlatokat, grafikonokat, felhasználják a témához kapcsolódó rövidebb terjedelmű kézfűzetek és leporellók ábraanyagát. Természetesen — a tanfolyam jellegéből adódóan — a világpolitikai falitérképet is tanulmányozzák.

A diasorozat a szemléltetést különböző módon segíti. Tartalmaz: grafikonokat, térképeket, fényképeket és rendszerező sémákat.

A képeket — a téma sajátosságaitól függően — változó időtartamig célszerű vetíteni.

A tanfolyam első foglalkozásakor valamennyi kép levetítésével áttekinthető az egész év tematikája. Összefoglaláskor egy-egy téma lezárásakor, vagy a foglalkozás során egy-egy megállapítás részletesebb elemzésekor szintén felhasználható a diakép, s így a hallgatók hatékonyabban vesznek részt az oktatás folyamatában. A pedagógiai tapasztalatok azt mutatják, hogy a vizuális úton közvetített információ tartósabb mint az élő beszéd által közölt. Az így szerzett ismeretek a gyakorlatban is jobban alkalmazhatók, könnyebben felidézhetők.

A diaképek felhasználása az oktatómunkában olyan jellegű felkészülést igényel a foglalkozást levezető propagandistától, hogy a képeket be tudja építeni az oktatott anyag folyamatába. (Az eddig szerzett tapasztalatok szerint egy-egy előadáson vagy szemináriumon 2–3 képet célszerű vetíteni.)

Nagy fényerejű vetítógépekkel (pl. J-24/B Aspectomat) nappali világítás mellett a tanterem falán is jól kivetíthető képet kapunk. A vetített kép minősége gyöngyvászon vagy DIAFLEX-vetítőernyő felhasználásával, illetve a vetítőhelyiség részbeni vagy teljes elsötétítésével jelentősen megjavítható.

KISÉRŐSZÖVEG

1. A világ térképe

A szocialista világrendszer három világrész 14 országát foglalja magába.

A szocialista országokban él Földünk népességének 34 százaléka; itt állítják elő a világ ipari termelésének 40 százalékát.

A fejlett és közepesen fejlett tőkésországok alkotják a kapitalizmus világrendszerének gerincét. Ezek az országok állítják elő a világ ipari termelésének 52 százalékát.

A fejlődő országok csoportjához több mint 100 állam tartozik. Bár a fejlődő országok döntő többsége a tőkés világrendszer részét képezi, közös vonásuk, hogy a nemzetközi tőkés munkamegosztásban alárendelt helyzetben vannak, közös ellenségük az imperializmus. A fejlődő országokban él a Föld népességének több mint a fele, ezek az országok azonban a világ ipari termelésének csupán 8 százalékát állítják elő.

2. Az európai szocialista országok nemzeti jövedelmének növekedése (1960=100)

A hatvanas évek elejétől, illetve közepétől az európai szocialista országok többsége — a szocializmus alapjainak teljes kiépítése és megszilárdítása után — a fejlett szocializmust építi. Az elmúlt másfél évtizedben gazdaságuk dinamikus, gyors ütemben fejlődött — leküzdve az egyes országokban keletkezett feszültségeket és ellentmondásokat.

3. Az ipari termelés növekedése az európai szocialista országokban (1950=100)

A hatvanas évek elejétől az európai szocialista országokban jelentősen megerősödött a szocializmus anyagi-műszaki bázisa, felgyorsult a tudományos és műszaki fejlődés.

Mindenütt rátértek az intenzív gazdaságfejlesztésre, átalakították az ipari termelés szerkezetét.

4. A mezőgazdasági termelés növekedése az európai szocialista országokban, 1973-ban (1950=100)

A szocialista országok agrár termelőerőinek fejlődésével a mezőgazdaság műszaki fejlesztése és a termelés színvonala fokozatosan közeledik az ipari termelés színvonalához. A mezőgazdaság nagy ütemű fejlődésével együtt növekszik a parasztság életszínvonala is, fokozatosan csökkennek a városi és a falusi lakosság között ma még meglévő különbségek.

5. A nemzetközi kommunista mozgalom

A nemzetközi kommunista és munkásmozgalom korunk legszervezettebb és legbefolyásosabb ereje, a nemzetközi élet fontos tényezője és formálója. A kommunista világmozgalom képviseli a legkövetkezetesebben a munkásosztály és az egész emberiség, a béke, a demokrácia, a nemzeti függetlenség és a szocializmus érdekeit.

6. A Varsói Szerződés Szervezetének felépítése

A Varsói Szerződés Szervezetébe tömörült szocialista államok egységesen lépnek fel a nemzetközi politika fő kérdéseiben és összehangoltan cselekednek. Egységes fellépésük elsődleges a béke és az egész szocialista világ érdekeinek védelmében.

7. A szocialista vilárendszer államai

A szocialista vilárendszer a szocializmus, illetve a kommunizmus útján járó szuverén népek társadalmi, gazdasági és politikai közössége, amelyben az alapvető célok és érdekek azonosak. A szocialista országok közötti kölcsönös viszony alapelve a proletár internacionalizmus.

8. A szocialista országok a világgazdaságban

A szocialista országok gazdasági integrációs szervezete: a KGST, amely a világ legdinamikusabban fejlődő gazdasági közössége. A KGST-országokban a nemzeti jövedelem 1951 és 1975 között átlagosan évi 7,9 százalékkal nőtt. A fejlett tőkésországokban ez a növekedés 4,6 százalékos, a fejlődő országokban pedig 4,9 százalékos volt.

9. Az európai KGST-országok lakásépítésének alakulása (1960-ban és 1974-ben)

A 10 000 lakosra jutó lakásépítés

A szocialista országokban a gazdasági fejlettség fokozása mellett nagy gondot fordítanak a lakosság életkörülményeinek javítására. Ennek egyik fontos feltétele a lakásépítés növelése.

10. A reálbérek alakulása az európai KGST-országokban (1960–1973) százalékban

Az életszínvonal folyamatos emelkedését a szocialista országokban jól tükrözi a reálbérek növekedése.

11. A Szovjetunió gazdasági fejlődése 1971–1975 között százalékban (1970=100)

A Szovjetunióban az eltelt hat évtized során óriási gazdasági potenciál jött létre. Ma az országban egy nap alatt tízszer annyi társadalmi terméket állí-

tanak elő, mint a harmincas évek végén. A kilencedik ötéves terv végrehajtása a Szovjetunió egyenletes gazdasági fejlődését tükrözte.

12. A Szovjetunió iparában és mezőgazdaságában foglalkoztatottak arányának változása 1960–1975 között

A kommunizmus anyagi-műszaki bázisának létrehozásában, az anyagi javak megtermelésében, a nemzeti jövedelem növelésében a munkáosztály játsza a főszerepet. Létszáma és aránya gyorsan növekszik. A kolhozparasztság száma és részaránya a gazdasági fejlődés következtében fokozatosan csökkent. A tizedik ötéves terv időszakában az ipari termelés növekedésének 90 %-át, a mezőgazdaság és az építőipari termelés növekedését teljes egészében a termelékenység növeléséből kívánják fedezni.

13. A Szovjetunió tizedik ötéves tervének néhány beruházása (térkép)

Az első ötéves tervek idején az ipar mindenekelőtt Közép-Oroszország energiaforrásaira épült. Az elmúlt és az elkövetkező évtized időszakának egyik jellegzetessége, hogy a beruházások elsősorban a nyers- és fűtőanyagokban gazdag körzetekben: Ázsiában, Szibériában valósulnak meg.

14. A Varsói Szerződés Szervezete és a NATO tagállamai

A Varsói Szerződés Szervezetét az európai szocialista országok 1955-ben az agresszív imperialista katonai szervezet, a NATO 1949-ben történt megszervezése után hozták létre, az imperialista agresszió megakadályozására, a béke megőrzésére.

15. Az Egyesült Államok jelentősebb külföldi katonai támaszpontjai

Az Egyesült Államok a második világháború után a világ csendőrének szerepére vállalkozott. Ezt bizonyítják a szocialista és az antiimperialista országok ellen a világ minden részén kiépített támaszpontjai.

16. A KGST tagállamai

A KGST – a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa – 1949-ben alakult mint a tervgazdálkodást folytató szocialista országok történelmileg első gazdasági közössége. Intézményes kereteket adott az egyenjogú együttműködésnek és új lehetőségeket teremtett a gyorsabb gazdasági fejlődésre.

17. A KGST szervezeti felépítése

A KGST legfelsőbb szerve a Tanácsülés. Ez határozza meg a KGST-nek és szerveinek tevékenységét, irányítja a Végrehajtó Bizottság és a bizottságok munkáját. Évente egyszer – váltakozva az egyes tagországok fővárosaiban – ülésezik. A KGST XXV. ülészakán 1971-ben elfogadták a szocialista gazdasági integráció fejlesztését célzó komplex programot, amely tartalmazza a gazdasági integráció fejlesztésének alapelveit és feladatait a gazdasági és tervezési együttműködésben, a tudományos-műszaki fejlesztésben, a külkereskedelemben, a valutáris-pénzügyi kapcsolatok tökéletesítése terén, a vállalatok és intézmények közvetlen kapcsolatainak alakításában, a nemzetközi gazdálkodó szervezetek létrehozásában, valamint az együttműködés jogi alapjainak tökéletesítésében.

18. A KGST-országok részesedése a világ ipari termeléséből 1950-ben és 1973-ban (százalékban)

A KGST-hez tartozó országok gazdasága fejlődik a legdinamikusabban a világon.

19. Az európai szocialista országok közös energiarendszere

Az összekapcsolt energiarendszer jelentősen növeli a villamosenergia-ellátás biztonságát; kevesebb kapacitás-tartalék képzésére van szükség; nagyobb teljesítményű és gazdaságosabb turbinákat lehet üzembehelyezni.

20. A Magyar Népköztársaság diplomáciai kapcsolatai

1976 végén hazánk az ENSZ 145 tagállamából 111-el tartott fenn diplomáciai kapcsolatot.

21. A fejlett tőkésországok ipari termelésének alakulása 1960–1974 között

A fejlett tőkésországok ipari termelése 1960 és 1974 között 2,4-szeresére nőtt. A növekedés mértéke azonban rendkívül egyenlőtlen volt az egyes országokban.

22. A fogyasztói árszínvonal növekedése a tőkésországokban (1970=100)

A kapitalizmus általános válságának elmélyülése következtében a hatvanas évek végétől a tőkésországokban komplex jellegű gazdasági válság bontakozott ki, amelynek legáltalánosabb megjelenése a kúszó infláció és az állandósuló valutaválság.

23. Munkanélküliség a tőkésországokban

Az állammonopolista kapitalizmusban a munkanélküliség állandó jelenség, amely a kapitalizmus komplex válságának időszakában tovább növekszik.

24. A gyarmatok függetlenné válása

Korunk egyik fő jellemvonása a nemzeti felszabadító mozgalmak győzelme az imperialista elnyomók elleni küzdelemben. A szocialista világrendszer az új, nemzeti államoknak segítséget nyújt a gyarmati maradványok felszámolásához, az újgyarmatosító törekvések megakadályozásához, hogy megszilárdítsák politikai és gazdasági függetlenségüket, meggyorsítsák a gazdasági és társadalmi haladást országukban.

25. Az el nem kötelezett országok

A fejletlen ipar, az elmaradott mezőgazdaság, a többnyire egyoldalú gazdaság szerkezet (monokultúra) következtében a fejlődő országok többsége a nemzeti függetlenség elnyerése után továbbra is gazdasági függőségben maradt az imperialista államoktól. Ezt bizonyítja, hogy ezen országok exportjának kb. 80 százaléka nyersanyag, élelmiszer cikk és üzemanyag, míg importjuk 80 százaléka iparcikk.

A fejlődő országok legutóbbi tanácskozásán Sri Lanka fővárosában, Colombóban 86 ország vezetője vett részt.

(Az el nem kötelezett országok mozgalmához csatlakozott a szocialista Kuba és Jugoszlávia is.)

26. Különböző gazdasági közösségek

Az ipari termelés növekedése a KGST és az EGK országaiban, százalékban (1970=100)

A két világrendszer gazdasági versenye egész történelmi korszakot ível át. Míg a szocialista országok gazdasági integrációja egyre több területre ter-

jed ki, addig az Európai Gazdasági Közösség (Közös Piac) integrációja 1968 óta lényegében nem bővült.

27. Az imperialista fellazítás politikai tartalma.

A szocializmus elleni fellazítás fő céljai

Az ideológia területén az imperialista behatolás egyik eszköze a fellazítási politika.

28. A békés egymás mellett élés elve

Korunkban a nemzetközi együttműködés alapja a békés egymás mellett élés. Ez a két világrendszer közötti ellentétek békés megoldásának egyetlen eszköze.

29. Helsinki 1975

33 európai ország, az Egyesült Államok és Kanada legmagasabb szintű vezetői írták alá Helsinkiben, az egyöntetűség alapján megfogalmazott 30 000 szavas, az európai békéről és biztonságról szóló dokumentumot. A résztvevők kinyilvánították: olyan Európát kívánnak, amelyben a társadalmi rendszerek különbözősége nem leküzdhetetlen akadály annak, hogy az államok a békés egymás mellett élés, a kölcsönösen előnyös együttműködés alapján sokoldalúan fejleszthessék kapcsolataikat.

30. A nemzetközi szakszervezeti mozgalom helyzete

A szakszervezetek a munkásosztály legnagyobb tömegszervezetei: 250 millió dolgozót tömörítenek. A Szakszervezeti Világszövetséghez – amely a proletár nemzetköziség híve – 55 ország 59 szakszervezete tartozik 145 millió taggal; a szociálreformista Szabad Szakszervezetek Nemzetközi Szövetségének 94 ország 121 szakszervezete a tagja, össze-

sen 63 millió dolgozóval, a vallásos befolyás alatt álló Munka Világszövetségéhez 68 ország 75 szakszervezete tartozik, összesen 13 millió taggal. A Szakszervezeti Világszövetség kezdeményezi, hogy a dolgozók a monopóliumok hatalmával szemben egyesüljenek egységes szervezetbe, akár kontinentális viszonylatban, akár világméretekben.

31. Berlin 1976

Az európai kommunista és munkáspártok értekezlete tükrözte a résztvevő pártok közös szándékát, hogy összehangolják országaik helyzetéből, hagyományaiból következő nemzeti sajátosságokat és a társadalom fejlesztésének közös törvényszerűségeit.

Az elfogadott dokumentum tartalmazza a testvérpártok értékelését az időszerű nemzetközi politikai kérdésekről, amely fontosak Európa és az egész világ népei számára.

